श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीमन्निगमान्तमहादेशिकैः अनुगृहीता

॥ श्री यतिराजसप्ततिः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्री यतिराजसप्ततिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

कमप्याद्यं गुरुं वन्दे कमलागृहमेधिनम्।
प्रवक्ता च्छन्दसां वक्ता पञ्चरात्रस्य यः स्वयम् ॥ 1 ॥

सहधर्मचरीं शौरेः सम्मन्त्रितजगद्धिताम्।
अनुग्रहमयीं वन्दे नित्यमज्ञातनिग्रहाम् ॥ 2 ॥

वन्दे वैकुण्ठसेनान्यं देवं सूत्रवतीसखम्।
यद्वेत्रशिखरस्पन्दे विश्वमेतद्व्यवस्थितम् ॥ 3 ॥

यस्य सारस्वतं स्रोतो वकुळामोदवासितम्।
श्रुतीनां विश्रमायालं शठारिं तमुपास्महे ॥ 4 ॥

नाथेन मुनिना तेन भवेयं नाथवानहम्।
यस्य नैगमिकं तत्त्वं हस्तामलकतां गतम् ॥ 5 ॥

नमस्याम्यरविन्दाक्षं नाथभावे व्यवस्थितम्।
शुद्धसत्त्वमयं शौरेः अवतारमिवापरम् ॥ 6 ॥

अनुज्झितक्षमायोगं अपुण्यजनबाधकम्।
अस्पृष्टमदरागं तं रामं तुर्यमुपास्महे ॥ 7 ॥

विगाहे यामुनं तीर्थं साधुबृन्दावने स्थितम्।
निरस्तजिह्मगस्पर्शे यत्र कृष्णः कृतादरः ॥ 8 ॥

दयानिघ्नं यतीन्द्रस्य देशिकं पूर्णमाश्रये।
येन विश्वसृजो विष्णोः अपूर्यत मनोरथः॥ 9॥

प्रणामं लक्ष्मणमुनिः प्रतिगृह्णातु मामकम्।
प्रसाधयति यत्सूक्तिः स्वाधीनपतिकां श्रुतिम्॥ 10॥

उपवीतिनमूर्ध्वपुण्ड्रवन्तं त्रिजगत्पुण्यफलं त्रिदण्डहस्तम्।
शरणागतसार्थवाहमीडे शिखया शेखरिणं पतिं यतीनाम्॥ 11॥

प्रथयन् विमतेषु तीक्ष्णभावं प्रभुरस्मत्परिरक्षणे यतीन्द्रः।
अपृथक्प्रतिपन्नयन्मयत्वैः ववृधे पञ्चभिरायुधैर्मुरारेः॥ 12॥

शमितोदयशङ्करादिगर्वः स्वबलादुद्धृतयादवप्रकाशः।
अवरोपितवान् श्रुतेरपार्थान् ननु रामावरजः स एष भूयः॥ 13॥

अबहुश्रुतसम्भवं श्रुतीनां जरतीनामयथायथप्रचारम्।
विनिवर्तयितुं यतीश्वरोक्तिः विदधे ताः स्थिरनीतिपञ्जरस्थाः॥ 14॥

अमुना तपनातिशायिभूम्ना यतिराजेन निबद्धनायकश्रीः।
महती गुरुपङ्क्तिहारयष्टिः विबुधानां हृदयङ्गमा विभाति॥ 15॥

अलूनपक्षस्य यतिक्षमाभृतः विभाति वंशे हरितत्त्वमक्षतम्।
यदुद्भवाः शुद्धसुवृत्तशीतळाः भवन्ति मुक्तावळिभूषणं भुवः॥ 16॥

अनपायविष्णुपदसंश्रयं भजे कलया कयाऽपि कलयाऽप्यनुज्झितम्।
अकळङ्कयोगमजडाशयोदितं यतिराजचन्द्रमुपरागदूरगम्॥ 17॥

अभिगम्य सम्यगनघाः सुमेधसः यतिचक्रवर्तिपदपद्मपत्तनम्।
हरिभक्तदास्यरसिकाः परस्परं क्रयविक्रयार्हदशया समिन्धते॥ 18॥

परुषातिवादपरिवादपैशुनप्रभृतिप्रभूतपतनीयपङ्किला।
स्वदते ममाद्य सुभगा सरस्वती यतिराजकीर्तिकतकैर्विशोधिता॥ 19॥

अनुकल्पभूतमुरभित्पदं सताम् अजहत्त्रिवर्गमपवर्गवैभवम्।
चलचित्तवृत्तिविनिवर्तनौषधं शरणं यतीन्द्रचरणं वृणीमहे॥ 20 ॥

श्वसितावधूतपरवादिवैभवाः
निगमान्तनीतिजलधेस्तलस्पृशः।
प्रतिपादयन्ति गतिमापवर्गिकीं
यतिसार्वभौमपदसात्कृताशयाः॥ 21 ॥

मूले निविश्य महतां निगमद्रुमाणां
मुष्णन् प्रतारकभयं धृतनैकदण्डः।
रङ्गेशभक्तजनमानसराजहंसः
रामानुजः शरणमस्तु मुनिः स्वयं नः॥ 22 ॥

सन्मन्त्रवित् क्षिपति संयमिनां नरेन्द्रः
संसारजिह्मगमुखैः समुपस्थितं नः।
विष्वक्ततं विषयलोभविषं निजाभिः
गाढानुभावगरुडध्वजभावनाभिः॥ 23 ॥

नाथः स एष यमिनां नखरश्मिजालैः
अन्तर्निलीनमपनीय तमो मदीयम्।
विज्ञानचित्रमनघं लिखतीव चित्ते
व्याख्यानकेळिरसिकेन कराम्बुजेन॥ 24 ॥

उद्गृह्णतीमुपनिषत्सु निगूढमर्थं
चित्ते निवेशयितुमल्पधियां स्वयं नः।
पश्येम लक्ष्मणमुनेः प्रतिपन्नहस्ताम्
उन्निद्रपद्मसुभगामुपदेशमुद्राम्॥ 25 ॥

आकर्षणानि निगमान्तसरस्वतीनाम्
उच्चाटनानि बहिरन्तरुपप्लवानाम्।

पथ्यानि घोरभवसञ्ज्वरपीडितानां
हृद्यानि भान्ति यतिराजमुनेर्वचांसि ॥ 26 ॥

शीतस्वभावसुभगानुभवः शिखावान्
दोषावमर्दनियतोन्नतिरोषधीशः।
तापानुबन्धशमनस्तपनः प्रजानां
रामानुजो जयति संवलितत्रिधामा ॥ 27 ॥

जयति सकलविद्यावाहिनीजन्मशैलः
जनिपथपरिवृत्तिश्रान्तविश्रान्तिशाखी।
निखिलकुमतिमायाशर्वरीबालसूर्यः
निगमजलधिवेलापूर्णचन्द्रो यतीन्द्रः ॥ 28 ॥

मुनिबहुमतसारा मुक्तिनिश्रेणिकेयं
सहृदयहृदयानां शाश्वती दिष्टसिद्धिः।
शमितदुरितगन्धा संयमीन्द्रस्य सूक्तिः
परिचितगहना नः प्रस्नुवीत प्रसादम् ॥ 29 ॥

भवमरुपरिखिन्नस्फीतपानीयसिन्धुः
दुरितरहितजिह्वादुग्धकुल्यासकुल्या।
श्रुतिनयनसनाभिः शोभते लक्ष्मणोक्तिः
नरकमथनसेवास्वादनाडिन्धमा नः ॥ 30 ॥

हरिपदमकरन्दस्यन्दिनः संश्रितानाम्
अनुगतबहुशाखास्तापमुन्मूलयन्ति।
शमितदुरितगन्धाः संयमीन्द्रप्रबन्धाः
कथकजनमनीषाकल्पनाकल्पवृक्षाः ॥ 31 ॥

नानाभूतैर्जगति समयैर्नर्मलीलां विधित्सोः
अन्त्यं वर्णं प्रथयति विभोरादिमव्यूहभेदे।

विश्वं त्रातुं विषयनियतं व्यञ्जितानुग्रहः सन्
विष्वक्सेनो यतिपतिरभूद्वेत्रसारस्त्रिदण्डः ॥ 32 ॥

लक्ष्यं बुद्धे रसिकरसनालास्यलीलानिदानं
शुद्धास्वादं किमपि जगति श्रोत्रदिव्यौषधं नः।
लक्ष्यालक्ष्यैः सितजलधिवद्भाति तात्पर्यरत्नैः
लक्ष्मीकान्तस्फटिकमुकुरो लक्ष्मणार्योपदेशः ॥ 33 ॥

स्थितिमवधीरयन्त्यतिमनोरथसिद्धिमतीं
यतिपतिसम्प्रदायनिरपायधनोपचिताः।
मधुकरमौळिदघ्नमददन्तुरदन्ति घटा -
करटकटाहवाहिघनशीकरशीभरिताम् ॥ 34 ॥

निरुपधिरङ्गवृत्तिरसिकानभिताण्डवयन्
निगमविमर्शकेळिरसिकैर्निभृतैर्विधृतः।
गुणपरिणद्धसूक्तिदृढकोणविघट्टनया
रटति दिशामुखेषु यतिराजयशः पटहः ॥ 35 ॥

इदम्प्रथमसम्भवत्कुमतिजालकूलङ्कषाः
मृषामतविषानलज्वलितजीवजीवातवः।
क्षरन्त्यमृतमक्षरं यतिपुरन्दरस्योक्तयः
चिरन्तनसरस्वतीचिकुरबन्धसैरन्ध्रिकाः ॥ 36 ॥

सुधाशनसुदुर्ग्रहश्रुतिसमष्टिमुष्टिन्धयः
कथाहवमसौ गतान् कपटसौगतान् खण्डयन्।
मुनिर्मनसि लक्ष्मणो मुदमुदञ्चयत्यञ्जसा
मुकुन्दगुणमौक्तिकप्रकरशुक्तिभिः सूक्तिभिः ॥ 37 ॥

कपर्दिमतकर्दमं कपिलकल्पनावागुरां
दुरत्ययमतीत्य तद् द्रुहिणतन्त्रयन्त्रोदरम्।

कुदृष्टिकुहनामुखे निपततः परब्रह्मणः
करग्रहविचक्षणो जयति लक्ष्मणोऽयं मुनिः ॥ 38 ॥

कणादपरिपाटिभिः कपिलकल्पनानाटकैः
कुमारिलकुभाषितैर्गुरुनिबन्धनग्रन्थिभिः।
तथागतकथाशतैस्तदनुसारिजल्पैरपि
प्रतारितमिदं जगत् प्रगुणितं यतीन्द्रोक्तिभिः ॥ 39 ॥

कथाकलहकौतुकग्रहगृहीतकौतस्कुत -
प्रथाजलधिसम्प्लवग्रसनकुम्भसम्भूतयः।
जयन्ति सुधियो यतिक्षितिभृदन्तिकोपासना -
प्रभावपरिपक्त्रिमप्रमितिभारतीसम्पदः ॥ 40 ॥

यतीश्वरसरस्वतीसुरभिताशयानां सतां
वहामि चरणाम्बुजं प्रणतिशालिना मौळिना।
तदन्यमतदुर्मदज्वलितचेतसां वादिनां
शिरस्सु निहितं मया पदमदक्षिणं लक्ष्यताम् ॥ 41 ॥

भजस्व यतिभूपतेरनिदमादिदुर्वासना -
कदध्वपरिवर्तनश्रमनिवर्तनीं वर्तनीम्।
लभस्व हृदय स्वयं रथपदायुधानुग्रह -
द्रुतप्रहृतिनिस्त्रुटद्दुरितदुर्वृतिं निर्वृतिम् ॥ 42 ॥

कुमतिविहितग्रन्थग्रन्थिप्रभूतमतान्तर -
ग्रहिळमनसः पश्यन्त्यल्पां यतीश्वरभारतीम्।
विकटमुरभिद्वक्षःपीठीपरिष्करणोचितः
कुलगिरितुलारोहे भावी कियानिव कौस्तुभः ॥ 43 ॥

स्थविरनिगमस्तोमस्थेयां यतीश्वरभारतीं
कुमतिफणितिक्षोभक्षीबाः क्षिपन्तु भजन्तु वा।

रसपरिमळश्लाघाघोषस्फुटत्पुटभेदनं
लवणवणिजः कर्पूरार्घं किमित्यभिमन्वते ॥ **44** ॥

वहति महिळामाद्यो वेधास्त्रयीमुखरैर्मुखैः
वरतनुतया वामो भागः शिवस्य विवर्तते।
तदपि परमं तत्त्वं गोपीजनस्य वशंवदं
मदनकदनैर्न क्लिश्यन्ते यतीश्वरसंश्रयाः ॥ **45** ॥

निगमपथिकच्छायाशाखी निराशमहानिधिः
महितविविधच्छात्रश्रेणीमनोरथसारथिः।
त्रिभुवनतमःप्रत्यूषोऽयं त्रिविद्यशिखामणिः
प्रथयति यतिक्ष्माभृत् पारावरीमविपर्ययाम् ॥ **46** ॥

जडमतिमुधादन्तादन्तिव्यथौषधसिद्धयः
प्रमितिनिधयः प्रज्ञाशालिप्रपालनयष्टयः।
श्रुतिसुरभयः शुद्धानन्दाभिवर्षुकवारिदाः
यमगतिकथाविच्छेदिन्यो यतीश्वरसूक्तयः ॥ **47** ॥

प्रतिकलमिह प्रत्यक्तत्त्वावलोकनदीपिकाः
यतिपरिबृढग्रन्थाश्चिन्तां निरन्तरयन्ति नः।
अकलुषपरज्ञानौत्सुक्यक्षुधातुरदुर्दशा -
परिणतफलप्रत्यासीदत्फलेग्रहिसुग्रहाः ॥ **48** ॥

मुकुन्दाङ्घ्रिश्रद्धाकुमुदवनचन्द्रातपनिभाः
मुमुक्षामक्षोभ्यां ददति मुनिबृन्दारकगिरः।
स्वसिद्धान्तध्वान्तस्थिरकुतुकदुर्वादिपरिषद् -
दिवाभीतप्रेक्षादिनकरसमुत्थानपरुषाः ॥ **49** ॥

निराबाधा बोधायनफणितिनिष्यन्दसुभगाः
विशुद्धोपन्यासव्यतिभिदुरशारीरकनयाः।

अकुण्ठैः कल्पन्ते यतिपतिनिबन्धा निजमुखैः
अनिद्राणप्रज्ञारसधमनिवेधाय सुधियाम्॥ **50** ॥

विकल्पाटोपेन श्रुतिपथमशेषं विघटयन्
यदृच्छानिर्दिष्टे यतिनृपतिशब्दे विरमति।
वितण्डाहङ्कुर्वत्प्रतिकथकवेतण्डपृतना -
वियातव्यापारव्यतिमथनसंरम्भकलहः॥ **51** ॥

प्रतिष्ठा तर्काणां प्रतिपदमृचां धाम यजुषां
परिष्कारः साम्नां परिपणमथर्वाङ्गिरसयोः।
प्रदीपस्तत्त्वानां प्रतिकृतिरसौ तापसगिरां
प्रसत्तिं संवित्तेः प्रदिशति यतीशानफणितिः॥ **52** ॥

हतावद्ये हृद्ये हरिचरणपङ्केरुहयुगे
निबध्नन्त्यैकान्त्यं किमपि यतिभूभृत्फणितयः।
शुनासीरस्कन्दद्रुहिणहरहेरम्बहुतभुक् -
प्रभेशादिक्षुद्रप्रणतिपरिहारप्रतिभुवः॥ **53** ॥

यथाभूतस्वार्था यतिनृपतिसूक्तिर्विजयते
सुधासन्दोहाब्धिः सुचरितविपक्तिः श्रुतिमताम्।
कथादृप्यत्कौतस्कुतकलहकोलाहलहत -
त्रिवेदीनिर्वेदप्रशमनविनोदप्रणयिनी॥ **54** ॥

श्रुतिश्रेणीचूडापदबहुमते लक्ष्मणमते
स्वपक्षस्थान् दोषान् वितथमतिरारोपयति यः।
स्वहस्तेनोत्क्षिप्तैः स खलु निजगात्रेषु बहुळं
गळद्भिर्जम्बालैर्गगनतलमालिम्पति जडः॥ **55** ॥

निरालोके लोके निरुपधिपरस्नेहभरितः
यतिक्ष्माभृद्दीपो यदि न किल जाज्वल्यत इह।

अहङ्कारध्वान्तं विजहति कथङ्कारमनघाः
कुतर्कव्याळौघं कुमतिमतपाताळकुहरम् ॥ 56 ॥

यतिक्ष्माभृद्दृष्टं मतमिह नवीनं तदपि किं
ततः प्रागेवान्यद्वद तदपि किं वर्णनिकषे।
निशाम्यन्तां यद्वा निजमततिरस्कारविगमात्
निरातङ्काष्टङ्कद्रमिडकुहदेवप्रभृतयः ॥ 57 ॥

सुधासारं श्रीमद्यतिवरभुवः श्रोत्रकुहरे
निषिञ्चन्ति न्यञ्चन्निगमगरिमाणः फणितयः।
यदास्वादाभ्यासप्रचयमहिमोल्लासितधियां
सदाऽऽस्वाद्यं काले तदमृतमनन्तं सुमनसाम् ॥ 58 ॥

यतिक्षोणीभर्तुर्यदिदमनिदम्भोगजनता -
शिरःश्रेणीजुष्टं तदिह दृढबन्धं प्रभवति।
अविद्यारण्यानीकुहरविहरन्मामकमनः -
प्रमाद्यन्मातङ्गप्रथमनिगळं पादयुगळम् ॥ 59 ॥

सवित्री मुक्तानां सकलजगदेनःप्रशमनी
गरीयोभिस्तीर्थैरुपचितरसा यामुनमुखैः।
निरुच्छेदा निम्नेतरमपि समाप्लावयति मां
यदृच्छाविक्षेपाद्यतिपतिदयादिव्यतटिनी ॥ 60 ॥

चिन्ताशेषदुरर्थदन्तुरवचःकन्थाशतग्रन्थिलाः
सिद्धान्ता न समिन्धते यतिपतिग्रन्थानुसन्धायिनि।
मुक्ताशुक्तिविशुद्धसिद्धतटिनीचूडालचूडापदः
किं कुल्यां कलयेत खण्डपरशुर्मण्डूकमञ्जूषिकाम् ॥ 61 ॥

वन्दे तं यमिनां धुरन्धरमहं मानान्धकारद्रुहा
पन्थानं परिपन्थिनां निजदृशा रुन्धानमिन्धानया।
दत्तं येन दयासुधाम्बुनिधिना पीत्वा विशुद्धं पयः
काले नः करिशैलकृष्णजलदः काङ्क्षाधिकं वर्षति॥ **62** ॥

काषायेण गृहीतपीतवसना दण्डैस्त्रिभिर्मण्डिता
सा मूर्तिर्मुरमर्दनस्य जयति त्रय्यन्तसंरक्षिणी।
यत्प्रख्यापिततीर्थवर्धितधियामभ्यस्यतां यद्गुणान्
आ सिन्धोरनिदम्प्रदेशनियता कीर्तिः प्रजागर्ति नः॥ **63** ॥

लिप्से लक्ष्मणयोगिनः पदयुगं रथ्यापरागच्छटा -
रक्षारोपणधन्यसूरिपरिषत्सीमन्तसीमान्तिकम्।
भिक्षापर्यटनक्षणेषु बिभराञ्चक्रे गळत्किल्बिषा
यद्विन्यासमिषेण पत्रमकरीमुद्रां समुद्राम्बरा॥ **64** ॥

नानातन्त्रविलोभितेन मनसा निर्णीतदुर्नीतिभिः
कष्टं कुत्सितदृष्टिभिर्यतिपतेरादेशवैदेशिकैः।
व्यासो हासपदीकृतः परिहृतः प्राचेतसश्चेतसः
क्लृप्तः केळिशुकः शुकः स च मुधाबाधाय बोधायनः॥ **65** ॥

अर्थ्या तिष्ठति मामिका मतिरसावाजन्मराजन्वती
पत्या संयमिनामनेन जगतामत्याहितच्छेदिना।
यत्सारस्वतदुग्धसागरसुधासिद्धौषधास्वादिनां
प्रस्वापाय न बोभवीति भगवन्मायामहायामिनी॥ **66** ॥

शुद्धादेशवशंवदीकृतयतिक्षोणीशवाणीशता -
प्रत्यादिष्टबहिर्गतिः श्रुतिशिरःप्रासादमासीदति।
दुग्धोदन्वदपत्यसन्निधिसदासामोददामोदर -
श्लक्ष्णालोकनदौर्ललित्यललितोन्मेषा मनीषा मम॥ **67** ॥

आस्तां नाम यतीन्द्रपद्धतिजुषामाजानशुद्धा मतिः
तद्व्याव्याजविदग्धमुग्धमधुरं सारस्वतं शाश्वतम्।
को वा चक्षुरुदञ्चयेदपि पुरः साटोपतर्कच्छटा -
शस्त्राशस्त्रिविहारसम्भृतरणास्वादेषु वादेषु नः॥ 68॥

पर्याप्तं पर्यचैषं कणचरणकथामाक्षपादं शिशिक्षे
मीमांसामांसलात्मा समजनिषि मुहुः साङ्ख्ययोगौ समाख्यम्।
इत्थं तैस्तैर्यतीन्द्रत्रुटितबहुमृषातन्त्रकान्तारपान्थैः
अन्तर्मोहक्षपान्धैरहह किमिह नश्चिन्तनीयं तनीयः॥ 69॥

गाथा ताथागतानां गळति गमनिका कापिली क्वाऽपि लीना
क्षीणा काणादवाणी द्रुहिणहरगिरः सौरभं नारभन्ते।
क्षामा कौमारिलोक्तिर्जगति गुरुमतं गौरवाद्दूरवान्तं
का शङ्का शङ्करादेर्भजति यतिपतौ भद्रवेदीं त्रिवेदीम्॥ 70॥

विष्वग्व्यापिन्यगाधे यतिनृपतियशःसम्पदेकार्णवेऽस्मिन्
श्रद्धाशुद्धावगाहैः शुभमतिभिरसौ वेङ्कटेशोऽभिषिक्तः।
प्रज्ञादौर्जन्यगर्जत्प्रतिकथकवचस्तूलवातूलवृत्त्या
सप्तत्या सारवत्या समतनुत सतां प्रीतिमेतां समेताम्॥ 71॥

आशामतङ्गजगणानविषह्यवेगान्
पादे यतिक्षितिभृतः प्रसभं निरुन्धन्।
कार्यः कथाहवकुतूहलिभिः परेषां
कर्णे स एष कवितार्किकसिंहनादः॥ 72॥

उपशमितकुदृष्टिविप्लवानां
उपनिषदामुपचारदीपिकेयम्।
कबळितभगवद्विभूतियुग्मां
दिशतु मतिं यतिराजसप्ततिर्नः॥ 73॥

करतलामलकीकृतसत्पथाः
श्रुतिवतंसितसूनृतसूक्तयः।
दिवसतारकयन्ति समत्सरान्
यतिपुरन्दरसप्ततिसादराः॥ 74 ॥

॥ इति श्री यतिराजसप्ततिः समाप्ता ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥